Երեւան 14 Սեպտեմբերի № 36 1874 Երեւան 11 Սեպտեմբերի № 36

Լրագիրս վիջոցով արևիցէ յայտարարութիւն տպագրել սալ ցանկացողը պէտք է 10 մէջլակ տառերի համար վճարէ 1 կոպէկ: Յայտարարութիւնները ընդունւում են հայկէն և օտար լեզուներով:

Հրատարակվում է ամեն շաբաթ օր մի թերթ: Տարեկան բաժանորդագրության գինը է 7 ռ: Բաժանորդվել կարելի է խմբագրատանը (Ս.Աստվածածնի տանը) և Հմ. Ենգիճանեանցի խանութում:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԺԱՄ ՏԱՐԻ

ԿՐԱԳԻՐ

ԺԱՄ ՏԱՐԻ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍՏԻՐԱԿԱՆ

Թիֆլիս 14-ին սեպտեմբերի

Մենք մի քանի անգամ ենք խոսել մեր երկրի Մովսիսեան Հայ դպրոցի և հանգուցեալ Սամուել Մուրատի արան կատարած գումարի վերաբերմամբ, որ, ինչպես հրեւում է, այժմ հասած է մինչև վեց միլիոն ֆրանկի, որ մեր ազգի ներկայ վիճակին նայելով շատ նշանաւոր և կարելի է ասել միակ գումար է իր քանակութեամբ, ազգային լուսաւորութեան մի հաստատութեան համար որոշած: Այսպիսի գումարները պէտք է միշտ դրաւին մեր ազգային վարչութեանց գլուխ եղող անձանց և ամեն Հայ գործակատարի ուշադրութիւն, որովհետև առ այժմ նորա են միայն ծառայում ազգի մեծաւոր պիտոյքը հոգալու համար:

Քաղաքակրթել և լուսաւորել ազգերի մէջ մեծաւոր և նիւթական պիտոյքը հաւասարապէս զբաղում են հասարակութեանց ուշադրութիւնը: Սորա իրանք հասկանում են ինչպէս իւրեանց նիւթական պիտոյից նոյն և մեծաւոր պիտոյից համար, հասկանալով, որ երկուսի համահաւասար և զուգակշիռ ջերմացումից է կախված իրանց բարօրութիւնը: Քաղաքակրթութեան հասարակութեանց մէջ ժողովուրդն առանց դժկամակութեան իւր վերայ հարկ է վճռում ինչպէս իւր կեանքի նիւթական նոյնպէս և մեծաւոր պիտոյից համար և այս անհրաժեշտ է համարում: Բոլորովին այլ կերպարանք ունի անքաղաքակրթութիւն ազգի վերայ և յատկ չնն կամենալ ևս հասարակ, որ այս ինչ և այն ինչ նորոգութիւնները մեծամեծ դժուարութիւնների պինն են, իմանում ջք արդեօք, թէ ինչու կոչնչին վարպետս «կայծակ բռնող Ղուկաս»: Սա գիղեկի մականուն է. սա առաւել լաւ է, քան ազնուականութեան տիտղոս և սորա համար վարպետ աւելի մեծ վաստիճի մէջ էր, քան թէ մի ոք կարող էր լինել պատերազմի մէջ: Ահա սա ինչպէս եղաւ:

—1769 թուին, այն ժամանակ իսկ, երբոր վերանորոգելին այս եկեղեցին, որ այրուել էր հօմնամեայ պատերազմի ժամանակ կայսերական ոմրերից: այս ժամանակ օդի մէջ կային չատ բաներ, որոնք պատճառ եղան ապստամբութեան, Նապալէօնի երևման և պատերազմի անկախութեան համար. բայց դեռ ևս այժմ ոչքա բոլորովին չեն վերացել: իսկ այն ժամանակ մի ամերիկացի՝ ով որ չի լսած նորա մասին, թող իսկոյն ժամանակ չը կորցնելով տեղեկանայ, (*)—Ամերիկացի Բենիամին Ֆրանկլինը դատ, որ կայծակը կարելի է ըստնել ինչպես ձուկը դամբի մէջ: ի հարկէ այժմ դա մի մեծ հրաշք չէ. մենք մեր կեանքում չատ բաներ ենք ականատես եղած: Այնտեղ կլսէին երկու անգամ պատյտ տալ, որ բաց անուի, այնպես էլ և նորա պատճառի հետ պէտք էր նոյնն անել, որ նորա միջոցը հասկացուէր:

—«Ես չեմ սխրում, երբ անում եմ, որ մի աղնիւ կարգադրութիւն չնչում է մի որևիցէ հին մնասակարութիւն, թէպետ և չատ դժուար է լինում նորա տարածելը, այնուամենայնիւ ևս չեմ սխրում: Ինչևիցէ վերջապէս ազատութեան դրօշակը կը բարձրանայ մարդկութեան ազգի վերայ և յատյ չնն կամենալ ևս հաւատալ

ՄԻ ՄԱՍ ՆԱԽԱՏԵՍՈՒԹԻՒՆ ՈՒՆԻ ՎԱՐԴԱՆԱՄԱՍԵՑԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՒՄԻՆ ԱՌԹԻՒ ՄԸ ՊԱՏՐԱՍՏԵՑՆԷ ՀԱՅ ԱՐՎԵՍՏԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԱՐՁԱԿԱՐԱՆ

Ի ՀԱՇՈՒ ՀԱՅ ՄԱՐՏԻՆ ՎԱՐԴԱՆԱՄԱՍԵՑՒ

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ

Ի ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

ՆԵՐԲԻՆ

Ա.Ժտարխանի տեղական լրագրում հաղորդած է՝ որ Ա.Ժտարխանի առանձնաշնորհում հայ հասարակութիւնը միջնորդը խնդրիք է առել ներքին գործոց նախարարութեան, որ հայ հասարակութեան անդամների վերայ չհարաբաժնի 1874 թ. յունվարի 1 բարձրագոյն հասատուած զինուորագրական կանոնագրութիւնը: Այդ միջնորդութեան դիմաց ասուած հիմունքն եղել են՝ 1) որ հայերը գաղթելով տէրութեան առաջորդութեամբ 1799 թ. համաձայն նոյն տարուայ 28 նոյեմբերի սուացած հրովարտակի, ազատ էին մինչև յայժմ ամենայն տեսակ հարկատուութիւնից, նոյնպէս և զինուորագրութիւնից և 2) Ա.յս տարուայ յունվարի 1 Փետրական Սենատի բարձրագոյն հրամանի զօրութեամբ, որով Ա.Ժտարխանի գաւառի տարագրի բնակիչները, որոնց թուում համարում են իրանց և հայերը, ազատ էին զինուորագրութեան ծառայութեան թէ անձնական և թէ փոխ հարկից, ազատվում են և հայերը յիշեալ կանոնագրութեան հիման վերայ:

Ներքին գործոց նախարարը, խորհրդակցելով զինուորական նախարարի հետ, անբաւարար գտաւ յիշեալ միջնորդութիւնը հետևեալ նկատողութիւններով: Նախկին զինուորագրական կանոնագրութեան զօրութեամբ զինուոր լինելուց ազատ էին առանձին հրովարտակներով և հրամաններով ոչ միայն հայերը, այլ և ուրիշ ազգեր, գաւառներ և հասարակութիւններ: Իսկ զինուորագրական նոր կանոնագրութեան զօրութեամբ բոլոր այդպէս ասված առանձնաշնորհութիւնները չեն կարող այլ ևս շարունակուել և բոլոր անձինք, ազգութիւններ և գաւառակարգեր, որոնք մինչև այժմ վայելում էին այդ զինուորագրական ազատութիւնը, պարտաւոր են միևնոյնի հետ միասին տանել զինուորագրական հարը ընդհանուր հիմունց վերայ, որովհետև նոր կանոնագրութեան առանձնաշնորհութիւնը կայանում է նորանում, որ նա չէ ենթադրում բնակիչների ոչ մի մասի հասմար մշտական բացառութիւն ընդհանուր զինուորագրական հարկատուութիւնից: Իսկ եթէ այն ասուած 1 Յունվարի Փետրական Սենատի բարձրագոյն հրամանի մէջ և ասած է մի քանի պատճառութեանց մասին ընդհանուր հարկատուութեան վերաբերութեամբ, դրա բոլորների առանց բացառութեան, ունին ժամանակաւոր պատճառութեանց նշանակութիւն: Իսկ ինչ որ վերաբերում է նորան, որ Ա.Ժտարխանի առանձնաշնորհ հայ հասարակութիւնը գասել է իրան օտար ազգաց շարքում, այդ բոլորովին ուղիղ չէ, որովհետև հին զինուորագրական կանոնագրութեան հիման վերայ օտարազգիներ համարվում էին այն ցեղերը, որոնք կանգնած են քաղաքական կրթութեան ամենատարրին աստիճանի վերայ. իսկ մես ցեղերը, որոնք բնակութիւն ունէին Ռուսաց կայսրութեան մէջ, ինչպէս որ հայերը, ցեղերը և այլք բոլորովին օտարազգի լսօքով չեն որոշված:

ՋԼՅՎԱՑ.

(Թղթակցութիւն «ՄԵԳՈՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ» խմբագրի)

—

Ջէյլայ գիւղը գտանվում է Գանձակից 50 վերստ հեռաւորութեամբ, իսկ Շուշուց նա հեռու է մօտ 100 վերստ: պէտք է ասել, որ դրութիւնը այս գիւղի բաւականին լաւ և յարմար տեղ է: Շրջապատուած է արևմտից անտառով, հիւսիսից Պրմբատու, Պաշխու, և Մրուայ*) լեառներով, իսկ միւս կողմերից այգիներով, որք թուով բաւականին շատ են, մօտ 70: գիւղի միջով անցանում է մի բաւական մեծ գետ Ղարաչայ անունով, կան բաղի սուրանից բաղմաթիւ աղբիւրներ: Ա.յգիներից մեր գիւղացիք բաւականին օգուտ ունին: կարծեք, իւրաքանչիւր մարդ իւր այգիից սատանում է տարեկան մօտ 100 թումէնի օղի, իսկ գինի սատանում է այնքան, որ բաւականանում է մինչև նոր. այգիքարը: Ա.յգեպի արաղը նորա սատանում են միայն թթից, իսկ սատանում են և ազգիից, հոնից, խնձորից և այլ մրգակէնններից: Մշակութիւնը այգիների նահապետական հին ձևով է, միայն փոքր ծառերը կարելու սովորութիւն ունին:

Գիւղացւոց բնակարանները շինուած են նոր ձևով, այնէ՝ մի քանի սաժին բարձր են հողի մակերևոյթից և լինում են քառանկիւնաձև ու քարաշէն հանդերձ պատուհաններով: Ա.յս անկից շատերը երկյարկ են և ունենում են պատշգամբներ: Գիւղացիք իւրեանց կենդանեաց աղբը սանում են արտերայք կամ իւրեանց այգիները, վերաբերում է նորան, որ Ա.Ժտարխանի առանձնաշնորհ հայ հասարակութիւնը գասել է իրան օտար ազգաց շարքում, այդ բոլորովին ուղիղ չէ, որովհետև հին զինուորագրական կանոնագրութեան հիման վերայ օտարազգիներ համարվում էին այն ցեղերը, որոնք կանգնած են քաղաքական կրթութեան ամենատարրին աստիճանի վերայ. իսկ մես ցեղերը, որոնք բնակութիւն ունէին Ռուսաց կայսրութեան մէջ, ինչպէս որ հայերը, ցեղերը և այլք բոլորովին օտարազգի լսօքով չեն որոշված:

*)Ա.յս վերջինս բաւականին բարձրութիւն ունի և ամբաստանի է բոլոր մեր կողմի հայերի համար, որովհետև իւր նորա գագաթի վերայ հայ մի սրբի գերեզման: Ա.յտեղ չատ հեռուոր տեղերից գալիս են ուխտ. Գանձակից, Շուշուց և այլ հեռու տեղերից:

ԱԺԴԱՐԻԱՆ(*)

—

Ա.Ժդարխանը գտանվում է վոլգայի մի կղզու վերայ, ուր թաթարները՝ Ռուսաց յարձակմանքներից պատսպարուելու համար կառուցել են մի ամրոց: Անթիւ և բազմատեսակ վաճառքները, որոնք գալիս են Պարսկաստանից, և որոնք շոգենաւերով անցնելով վոլգան, տարվում են Ռուսաստանի կենդրոնական մասը, զեղագէղ կառակուսած են գետի ափունքը և վխտում են, թէ քաղաքը, իրրև վաճառականութեան կենդրոն, տակաւին կատարելապէս չէ կորուսել իւր նախկին նշանակութիւնը, չնայելով, որ վաճառականութեան գլխաւոր ճիւղերից մէկը արդի ժամանակում ձիւնորսութիւնն է կազմում: վոլգայում և կասպիական ծովում որսում են և աղ գրուելով կամ ապուխտ շինուելով, այդ ձկները այտեղից ուղարկվում են դէպի ամենայն կողմերը: Վաճառականութիւնը շատ արդիւնաւոր է, և չնայելով այն ժանտահոտ ախտին, որ թագաւորում է առտնուտայր կողմերում ուր շանմարանուած են բիւրաւոր ձկներ, բազմաթիւ վաճառականներ ձեռնամուխ են լինում սորան: Ա.յս վաճառականները անհնարին դժուարով կարճատև ժամանակամիջոցում հայթհայթում են մի նշանաւոր հարստութիւն: Հին ժամանակներում, Ա.Ժդարխանի վերայից վաճառականութեան մի ճիւղ անցնում էր Հնդկաստանի և Եւրոպիոյ միջով և ընդամին հնդիկ վաճառականները ունէին այտեղ իւրեանց վաճառատները:

Հաճախելով եւրոպական քաղաքների հետ, Ա.Ժդարխանը ամենևին դէմքգիպուկս չէ կառուցուած, սակայն ունի բազմաթիւ հայկական շինութիւններ և շատ ընդարձակ ազատ հրապարակներ: Գարնանը և աշնանը, երբ գառնասուէջ հեզմը ոռնում է, յաճախ պատահում է, որ առաւօտները անձրևի գոռները բոլորովին աւազի տակ ծածկվում են:

Պարելի է ասել, որ երկրագործի քիչ քաղաքներում այնքան բազմազան ապրանքներ կան միահամուռ ժողովուած, որքան Ա.Ժդարխանում: Ռուսները, Թաթարները, Հայք, Դալմատները, Պարսիկները, Հնդկացիք, Բրուխարները, Բուխարացիք, Զինացիք, Վիրք, Լեզղիք, Ցոյնք, և Եւրոպայի բոլոր երկրների ներկայացուցիչքը մի մեծ դիմակահանդէս են ներկայացնում այտեղ: Բնակիչների ամենահարուստ մասը կազմում են Հայք, որոնց ձեռքում համարեա զվառօրայս գտանվում է առևտուրը և վաճառականութիւնը: Իւրեանց գլխաւորների մէջ նորա ցոյց են տալիս Ճոխ շքեղութիւն. կանայքը պատհում են շքեղ կտաքեր, բայց իւրեանց առանձին կենցաղավարութեան մէջ նորա ժուժկալ են և չափաւոր, սակայն շատ սիրում են քաղցրութիւններ: Ցնծային Ծառայութեան մէջ հարուստները սովորաբար ընդունում են թաթարների երեխաներ, որոնք մեծանալ չեն նորա համար: Ցածախ կարելի է անասնել մի հարուստ Հայ սիրելի զարդարուած Եւրոպական փարթամ զգեստների մէջ և ուղևորուած հնոտի և պատառոտի շորերում հագնուած մի թաթար երեխայի հետ: Ա.ռհասարակ Հայութիւնը դեղեցիկ են, բայց ըստ մեծի մասին տարերի երեսի-գծագրութիւն ունին. նորա սովորաբար լաւ անատոմ են և առաւել լաւ տանտիրկայք, քան Ռուսուհիքը:

Ա.Ժդարխանում միակ աշխատաւորների դասը ներկայացնում են թաթարները, որոնք բնակիչների ամենամեծ մասն են կազմում: Նորա մի ամբակալ, աշխատասէր, տարօրինակ պարզամիտ ժողովուրդ են և հոչակուած են չափաւորութեամբ: Անհամանալի է, թէ ո՛րպիսի ծանրութիւն են կրում այդ մարդիկը և ինչպէս նորա կարողանում են կատարել այդպիսի ծանր աշխատանք, առանց ղջուն ողջոյն մի կտոր հայ ուտելու, ինչպես պատահում է մահմետական տներում: Ս.յդեպանները, կառնավարձառները, պտղեվաճառները, հացթուխները և այլն, ըստ մեծի մասին թաթարներ են, որոնք այդպէս այդպէս շրջում են քաղաքամիջը իւրեանց երկանիւ սայլակներով, դոփարանելով իւրեանց վաճառքը: Ըստ արևելեան սովորութեան թաթարական կանայքը երեսում են փողոցներում միայն երեսկոնքով դէմքը ծածկած. տարին գատարկը սրտին չի տալ դրել այս սովորութիւնը: Ընդհակառակը, Պարսկուհիքը ոչ այլ ինչ եղանակով երեսում են փողոցում, բայց թէ ծածկուած ապրանք քողով. ցածախ կարելի է անատնել փողոցներում շրջելիս երեսը վերին գատարկի թաթարուհիք մի հանդերձ պատատուած այնպես, որ աջակողմեան գնացողը բնաւ չունէ ձախակողմեանի թևը, իսկ այս վերջինը՝ ձախակողմեան գնացողի թևը: Ա.յս սովորութեան ճիշտ պատճառը ես չկարողացայ հասկանալ: Դուէկ սորա պատճառը նորա ժլատութիւն է, որով նորա չեն կամենում աղ տանել իւրեանց թանկագին դէմքը, կամ գուցէ երեսները ամենևին կողմից, որ չէ թոյլատրում իւր կնոջը շրջել փողոցում միայնակ և առանց վերատեսչութեան:

Ա.Ժդարխանում բնակուող Պարսիկները ըստ մեծի մասին վաճառականներ են և գրեթէ բոլորիքեան հարուստ: Նորա վաճառականութեան նիւթը կազմում են պարսկական և հնդկական ապրանքները, իսկ մեծագնեայ հիւսուածները: Իսկոյն, երբ մի Պարսիկ Ա.Ժդարխանում հարստութիւն է ձեռք բերում, գառնում է Ռուսաց հպատակ, որովհետև նա իւր հարստութիւնը Ռուսաստանում առաւել ապահով է համարում, քան Պարսկաստանում: Սորա պատճառը այն է՝ որ իւրեանց հայրենիքը վերադառնող Պարսիկները իւրեանց ձեռք բերած հարստութեան մեծ մասը ըստ կանոնի պարտաւոր են վճարել քաղաքական կառավարչին:

Գալիս են ապա Ղարմալինները: Սորա այն կարճիկ մարդիկն են, որոնք անասպատային երկարատև ճանապարհորդութիւնից իւրեանց ուղտերով վերադառնում են Ա.Ժդարխան: Սորա այն չորս հրոսնների

թիրող Շանենցի մօտ նորա աղջկին ուզելու: Շատ լաւ կըլինէր. որ անտարօրն էլ գնար նորա հետ, բայց այդպիսի մարդից չի կարելի պահանջել՝ ոմ գիտէ, կարէ ի է որ անցեալ կիրակի օրից նա բարկացած էր:

Միայն կիրակի օրը կարելի է աղջիկ ուղել. որովհետև այն ժամանակները այդ ծէսերը խիստ էին պահպանում:

Մի երիտասարդ դարբին, որի ազգականները դեռ ևս կենդանի են, ես չեմ ուզում նրա անունը տալ — նոյնպէս միաք ունէր Շուշանին ուղելու և աղջկայ մայրը, որ հետևի ազգական էր գալիս նորան, ցանկութիւն ունէր նոյնպէս տալ իր աղջիկը այս ազին. Միչա վարպետ գարբնին. պատահելով անից չէր իմանում, ինչ անէր. վայ թէ յանկարծ նա ուզի իւր սիրած Շուշանին: Բայց չէ. Շուշանը քաղաքավարի դուրս կըմտնէ նորան: Դ ա բ ն ի ն առաւել մեծ ան էր պատճառում մի սև գինորը որից չէր կարելի ոչ մի կերպով ազատվել: Գործի ժամանակ երազում և անսիլըմտիլ — գործի ժամանակ էր նորան այն միտքը թէ ինչ պատասխանէ պրօֆեսսորին: նա չէր կարողանում խելքի գալ, թէ ինչու նա նրան չընկեց և ոչ թէ ուրիշին: Շանթարգելիի միտքը երազներում կամ գարնին գէմը էր աւելում նորա առաջ, կամ թէ երևում էր գարնին մարմինը պրօֆեսսոր Տիցցեսսի գլխով՝ սորա սպիտակացած գանգուր մազերը չատ էլ չէին սազում նորա սև կերպարանքին:

Եթէ գործի ժամանակ վարպետ կուզնար երգիլ, շանթարգելի միտքը խանգին ներկայանում նորա առաջ և երգը կիսատ մնում էր նորա բերանում:

Շաբաթ օր երեկոյեան ժամ էր: Վարպետը կողպեց խանութը և դուրս գնաց փոքր ինչ մանգալու էլբայի գլխան մօտ: Նա նայեց գաղ, այն ժամանակ լինէ համար բոլորը կը փախչէին: Նա մեքենայաբար պատուհանի վերայ, նայում է պայծառ երկինքին, մտքով նա չորում է դէպի երկինքը, գէպի անցկացը, գէպի իւր ապագայ հարսները, որոնք թաղուած են գերեզմանի մէջ, ցանկանում է, որ նորա կենդանի լինէն, որ գնան նրա հետ միասին և ինքը չը գնար մենակ այսպիսի բաղդի առաջ: Այն ժամանակ պրօֆեսսորը բարևում է նորան, որը նոյնպես վաղ էր վեր կացել:

—«Դէհ, ինչպես է գնում մեր գործը, վարպետ Ղուկաս: Ինչպես յայտնի է քեզ, մինչև այսօրս էլ սպասում. վճռեցիր արդեօք դու»

—«Չմ, ասում է վարպետս, ձգելով իւր ձեռքը պատուհանից: կշտնեմ չանթարգելը այնպես, ինչպես կարողանամ: Ասուածոյ ողորմածի համար ինձ մեծ բաղդ է սպասում և ես կամենում եմ. որ արժանանամ նորան: Ես մտածեցի որ այս մեծ պատիւ է արհեստաւորի համար, օգնել մարդոց բարի խորհուրդներ կատարելու, որից կերևի որ մենք էլ անբան ծառաներ չենք լինել:

—«Ես քեզ մի բան բերի, ասաց պրօֆեսսորը, տալով նորան մի պատկեր: Տեսնում ես, ես պատկանում եմ այն մարդոց կարգին, որոնք ցանկութիւնները կատարել. և ձվ է իմանում ինչ խորհուրդներով այս մարդը պարապում է: Ինչ դեղեցիկ երես ունի, այնպէս չէ:

—«Այ՛:

—«Այս Բենիամին Ֆրանկլինն է:

Պրօֆեսսորը գնաց, բայց վարպետս դեռ ևս բռնած ունէր ձեռքում այն պատկերքը:

Ա.յնտեղ չատ հեռու, ովկիանոսի միւս կողմում, բնակւում է մի մարդ: Եւ ահա նա նայում է քո վերայ և կարծես քարև է տալիս քեզ և կարելի է, որ խօսքի քո հետ. ահա արդէն խօսքերը ես չարադրել է: Ես կինդրեմ պրօֆեսսորից որ ինձ համար կարդայ այն, ինչպէս այս մարդն իւր ետևից ձգելով բարեկեցիկ մտածում էր իւր և ուրիշների վերայ: Բարև, պարոն Ֆրանկլին, ես կը դառնամ քո ամենամարդասէր ոգուն:

Ես չեմ կարող պատմել ձեզ այնպէս, ինչպէս վարպետս պատմում էր ինձ, թէ ինչպէս նորա սիրտը թնդաց: Նա պահից նորա պատկերքը: Ա.յն պատկերքն այնպէս մեծ չէր և նա այժմ ինձ մօտ է, նա դրեց այն իւր ճանապարհորդական դրքակի մէջ: Ա.յժմ այն դիրքը նորա օրգնին ունի պատճառ և այն առաւել ևնձ պատուով է պահպանում, քան բոլոր իւր մանուածարանը:

Թէ ինչպէս ուղից կիրկ իմ վարպետս, ինձ սորա մասին նա ոչինչ չէ պատմել և հարկաւոր էլ չէ ինձ բոլորը իմանալ լաւ է, որ նա նրան ուղից՝ ազնիւ փիլիսոփա նորահարսը յաճախան բաղդաւոր կինան, ինչ նոր ձևեր էլ նորա չհանձնին:

Վարպետս տեսաւ որ պրօֆեսսորն ամենից չատ աշխատում է Շուշանի մօտ այս պատկերի համար, որովհետև Շուշանն ամենից չատ պրօֆեսսորի այցելութեան վրայ էր խօսում, քան թէ սենատորին: Վաղ առաւօտ երկու չորեքի օրը..... չեմ իմանում ձեր համար ինչպէս է երկուշաբթի օրը, բայց իմ համար բոլոր չաբաթ օրերից լաւ է. ես այսպէս եմ սովորել իմ վարպետից. նա այսպէս էր նայում երկուշաբթին: Շատ անգամ կարծես առաջը է կանգնած նա, ինչպէս նա լինում էր երկուշաբթի առաւօտն՝ երեսը պարզ ինչպէս ցերեկ և նոյն օրը մենք ամենից չատ էինք աշխատում: Ա.յսպէս ուրեմն երկուշ. օրը նման տալուց յետոյ վարպետս սկսաւ չինել չանթարգելը: Ա.յսպիսի մի գործ չատ դժուար է չինել և քանիցս անդամ կասէր ինձ, «Թէ որ հանդիսաւ ժամանակ մի գործն ձեռք ես զարկում, հարկաւոր է որ նորան կատարես. ինչպէս ուխտ, ինչպէս հրաման, որոյ վերայ չուենս իշխանութիւն: Բրեկիոյան պրօֆեսսորը եկաւ և վարպետս ասաց նորան՝

—«Ես կը խնդրեմ ձեզանից, որ քաղաքում ոչք չիմանայ թէ մենք ձեր հետ ինչ ենք անում: Թող դու զործը վերջացնենք, յետոյ ինչ որ ուզենան այն անեն:

—«Ա.յո՛, վարպետ Ղուկաս, պատասխանեց պրօֆեսսորը, իսկ ես ընդհակառակն եմ կարծում. մենք պէտք է անցագործներին անենք, որ դու կամենում ես և պարտաւորութիւն ես համարում քեզ համար յաղթել մասպատութեան:

—«Ա.յս կարելի է ասել այն ժամանակ, երբ որ գործը գլուխ կգայ: Երբոր իմանում ես, որ քո գործիդ մասին ամենքն գիտեն, մարդ ու խարտոցը վեր են ընկնում ձեռքիդդ, մանաւանդ այսպիսի մի դատաստանի գործի ժամանակ: Ինդեր չի աւում առաջը. չատ մի գովիր, կով կը գառնայ: Ժողովուրդն ամաչկոտում էր և յետոյ, եթէ գործը չը յաջողի, այն ժամանակ կասէր, որ նորա այս նախագուշակում էին:

—«Սիրելի վարպետ, ձեր վէճն ի զուր է, ես արդէն պատեղ ու պատեղ պատմել եմ, թէ ես զոել եմ քո պէս մարդու մէջ մի կատարեալ մարդ, որ ունի ցանկութիւն օգնել իմ գործին: Ես լաւ իմանում եմ, որ ժողովրդի ոչ մի բարեացնմտութիւնը քեզ չեն սաիպել յետ ձգել քո գիտութիւնից: Միայն բիր միայն այն, ինչ որ ժողովուրդն ասում է, այն ես մտածում է. բայց գուշնոյանից լաւ ես մտածում և լաւ հասկանում, թէ ինչ պիտի անես:

(Կը շարունակուի):

Ս.Հայոց 1-ին Ս. Ընդհանրական Հա-
տարակչական Միութեան Վիճա-
կագրական Յանձնաժողովոյ ի Վա-
ղարշապատ եւ Հիմնական Կանոն-
ներ նորին վերաքննութեան ենթա-
կայ։

Ս. Ընդհանրական Հայոց Հաւատոյ
Միութեան Վիճակագրական Յանձնա-
ժողովոյ ի Վաղարշապատ եւ Հիմնա-
կան Կանոնք նորին վերաքննութեան
ենթակայ։

Ս. Ընդհանրական Հայոց Հաւատոյ Միութեան Վիճակագրական Յանձնաժողովոյ ի Վաղարշապատ եւ Հիմնական Կանոնք նորին վերաքննութեան